SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA ANTONIA TIZZANA, predstavljeni 21. aprila 2005[1]

I – Uvod

1. S sodbo z dne 17. februarja 2004 je Cour de cassation (francosko vrhovno sodišče) na podlagi člena 234 ES Sodišču predložilo dve vprašanji za predhodno odločanje v zvezi z razlago Direktive Sveta 92/100/EGS z dne 19. novembra 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorskim, na področju intelektualne lastnine (v nadaljevanju: Direktiva 92/100)[2] in Direktive Sveta 93/83/EGS z dne 27. septembra 1993 o uskladitvi določenih pravil o avtorskih in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo (v nadaljevanju: Direktiva 93/83).[3]

2. Predložitveno sodišče želi predvsem vedeti, katera država članica je dolžna urejati nadomestilo, ki pripada izvajalcem in proizvajalcem fonogramov, ko je signal, ki je uporabljen za radiodifuzno oddajanje tega fonograma, poslan iz ene države članice proti satelitu, ki ga usmeri proti zemeljskemu oddajniku v drugi državi članici, ki oddaja signal proti prvi državi. Sprašuje tudi, ali v primerih, ko se lahko uporablja več nacionalnih zakonodaj, iz prava Skupnosti izhaja možnost, da se znesek nadomestila, ki je bil plačan v eni državi članici, zmanjša za enak znesek v drugi državi članici.

II – Pravni okvir

Upoštevno pravo Skupnosti

3. Namen Direktive 92/100 je ponuditi usklajen okvir nacionalnih zakonodaj o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski, v obsegu, ki je potreben za zagotovitev dobrega delovanja skupnega trga.

1 — Jezik izvirnika: italijanščina.
2 — UL L 346, str. 61.
3 — UL L 248, str. 15.

4. Gre sicer le za minimalno uskladitev, kar izhaja tudi iz dvajsete uvodne izjave te direktive, ki državam članicam izrecno omogoča, da predvidijo bolj daljnosežno varstvo imetnikov pravic, sorodnih avtorski, kot ga zahteva ta direktiva.

5. Tako varstvo je predvsem predmet člena 8(2) te direktive, ki določa:

„Države članice predvidijo pravico, s katero zagotovijo, da uporabnik plača enkratno pravično nadomestilo, če se fonogram, objavljen v komercialne namene, ali reprodukcija takšnega fonograma uporablja za brezžično oddajanje ali za kakršnokoli priobčitev javnosti, ter zagotovijo, da se to nadomestilo razdeli med zadevne izvajalce in proizvajalce fonogramov. Države članice lahko, če ni dogovora med izvajalci in proizvajalci fonogramov, določijo pogoje glede medsebojne delitve nadomestila."

6. Cilj Direktive 93/83 je uskladiti nekatera pravila o avtorski in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo, „da ne pride do kumulativne uporabe več nacionalnih zakonov pri enem samem dejanju [satelitskega] oddajanja" (štirinajsta uvodna izjava).

7. Z navedbo v tej uvodni izjavi, da „se običajnih tehničnih postopkov, povezanih s programskimi signali, ne sme obravnavati kot motenj pri verigi oddajanja", so v Direktivi opredeljeni pojmi, ki so v njej uporabljeni.

8. Natančneje, v členu 1(1) je pojem „satelit" opredeljen kot „vsak satelit, ki deluje na frekvencah, ki so po pravu o telekomunikacijah rezervirane za oddajanje signalov za javni sprejem ali ki so rezervirane za zaprto komunikacijo od točke do točke. V drugem primeru pa morajo biti okoliščine, v katerih se odvija posamični sprejem signalov, primerljive z okoliščinami prvega primera".

9. Člen 1(2) v delu, ki je upošteven v obravnavanem primeru, določa:

„(a) Za namen te direktive izraz ‚priobčitev javnosti po satelitu' pomeni dejanje pod

nadzorom in odgovornostjo RTV-organizacije, s katerimi pošlje signale kot nosilec programa, ki so namenjeni javnemu sprejemu, v neprekinjeno komunikacijsko verigo, ki vodi k satelitu in nazaj na zemljo.

(b) Do dejanja priobčitve javnosti po satelitu pride le v tisti državi članici, kjer se signali kot nosilci programa pod nadzorom in odgovornostjo RTV-organizacije pošljejo v neprekinjeno komunikacijsko verigo, ki vodi k satelitu in nazaj na zemljo."

10. Člen 4(1) v zvezi s pravicami izvajalcev ali proizvajalcev fonogramov in RTV-organizacij določa, da so „[za] namene priobčitve javnosti po satelitu [te] varovane v skladu z določbami členov 6, 7, 8 in 10 Direktive [92/100]".

Nacionalno pravo

11. V zvezi s francosko zakonodajo lahko omenim samo člen L. 214-1 zakonika o intelektualni lastnini, ki določa:

„Kadar je bil fonogram objavljen v komercialne namene, izvajalec in proizvajalec ne moreta nasprotovati:

[...]

2. njegovemu radiodifuznemu oddajanju niti hkratnemu in popolnemu kabelskemu prenašanju tega radiodifuznega oddajanja.

Uporabe fonogramov, objavljenih v komercialne namene, dajejo ne glede na kraj snemanja teh fonogramov pravico do nadomestila v korist izvajalcev in proizvajalcev. Nadomestilo plačajo tisti, ki v komercialne namene objavljene fonograme uporabljajo pod pogoji iz odstavkov 1 in 2 tega člena.

Nadomestilo se odmeri glede na dohodek od izkoriščanja oziroma se, če tega ni, določi pavšalno [...]"[4].

4 — Neuraden prevod.

III – Dejansko stanje in postopek

12. Družba Europe 1 communication, katere pravna naslednica je družba Lagardère Active Broadcast (v nadaljevanju: Europe 1 oziroma Lagardère), je RTV-družba s sedežem v Franciji. Oddaje ustvarja v Parizu in jih najprej oddaja proti satelitu. Signal se nato vrne na zemljo, kjer ga sprejmejo oddajniki, ki stojijo na francoskem ozemlju in v Franciji javnosti oddajajo oddaje po frekvenčnem modulu (FM).

13. Pravkar navedeni sistem oddajanja ni edini, ki ga družba Europe 1 uporablja. Družba ima tudi oddajnik na drugi strani nemške meje v Felsbergu, v zvezni deželi Posarje, ki ga že od začetka svojega poslovanja uporablja za izogibanje tedaj veljavni francoski zakonodaji, ki je le javnim RTV-družbam omogočala postavitev anten za prenos na francoskem ozemlju.

14. Satelit oddaja signal tudi proti temu oddajniku, ki ga po dolgih valovih (DV) prenaša proti Franciji, skladno s koncesijsko pogodbo, ki je bila v Nemčiji podeljena družbi Compagnie européenne de radiodiffusion et de télévision Europe 1 (v nadaljevanju: CERT), ki je družba nemškega prava, katere 99,70 % kapitala je v lasti družbe Europe 1.

15. Kadar satelit zaradi okvare v sistemu ne deluje, je še danes mogoč prenos signala iz pariških studiev proti nemškemu oddajniku prek zemeljskega digitalnega avdioomrežja, ki je bilo pred uvedbo satelitskega sistema redno sredstvo za oddajanje.

16. Rad bi pojasnil, da lahko programe, ki jih prenaša oddajnik v Felsbergu, spremljajo tudi na omejenem območju v Nemčiji, čeprav so namenjeni izključno frankofonski javnosti.

17. Družba Europe 1 je v Franciji družbi Société pour la perception de la rémunération équitable (v nadaljevanju: SPRE) plačevala nadomestilo, ki pripada izvajalcem in proizvajalcem fonogramov, uporabljenih v njenih oddajah. Družba CERT pa je v Nemčiji plačevala za radiodifuzno oddajanje istih fonogramov letno pavšalno nadomestilo družbi Gesellschaft zur Verwertung von Leistungsschutzrechten (v nadaljevanju: GVL), ki je nemška različica družbe SPRE.

18. Da bi se izognili podvajanju plačil za uporabo istih fonogramov, sta družbi Europe 1 in SPRE sklenili dogovor, veljaven do 31. decembra 1993, na podlagi katerega je

lahko družba Europe 1 od zneska, ki ga je dolgovala družbi SPRE, odbila znesek, ki ga je družba CERT plačala družbi GVL.

19. Čeprav od 1. januarja 1994 noben dogovor družbi Europe 1 ni več dovoljeval takega znižanja, ga je ta kljub temu še naprej uporabljala.

20. Ker je družba SPRE menila, da je bilo tako znižanje neupravičeno, je proti družbi Europe 1 sprožila postopek pri Tribunal de grande instance de Paris, ki je ugodilo njenemu zahtevku.

21. Zaradi tega je CERT prekinila pogodbo, na podlagi katere je plačevala nadomestilo družbi GVL, ta pa je sprožila sodni postopek v Nemčiji. Po izreku sodbe sodišča prve stopnje v korist družbe GVL in sodbe Saarländisches Oberlandesgericht (pritožbeno sodišče zvezne dežele Posarje) v korist CERT je o zadevi odločalo Bundesgerichtshof (nemško vrhovno sodišče).

22. Omenjeno sodišče, ki je menilo, da je zadevno oddajanje predmet nemškega prava, saj poteka radiodifuzno oddajanje prek oddajnikov v Nemčiji, ter da mora biti nadomestilo družbi GVL vseeno znižano za znesek, kot je bil plačan v Franciji, je brez predložitve vprašanj za predhodno odločanje Sodišču odločilo, da ni mogoče uporabiti Direktive 93/83, ter razveljavilo sodbo druge stopnje in zadevo vrnilo pritožbenemu sodišču. To je odločilo, da prekine postopek, dokler se o obravnavani zadevi s sodbo ne opredeli Sodišče.

23. Medtem pa je družba Lagardère, pravna naslednica družbe Europe 1, nadaljevala sodni postopek v Franciji, najprej s pritožbo pri Cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu) zoper odločbo sodišča prve stopnje v korist družbe SPRE in nato, ker je bila pritožba zavrnjena, še z revizijo pri Cour de cassation. To je zaradi dvomov o razlagi nekaterih predpisov Skupnosti odločilo, da prekine postopek in Sodišču v predhodno odločanje predloži ti vprašanji:

„1. Ali – kadar RTV-družba, ki oddaja z ozemlja ene države članice, za razširitev oddajanja programov na del svoje nacionalne javnosti uporablja oddajnik, ki je v bližini na ozemlju druge države članice in katerega koncesionar je njena večinska odvisna družba – pravo te druge države ureja enkratno pravično nadomestilo iz člena 8(2) Direktive Sveta 92/100/EGS z dne 19. novembra 1992 in iz člena 4 Direktive Sveta 93/83/EGS z dne 27. septembra 1993, ki ga ta družba dolguje za fonograme, objavljene v komercialne namene in predstavljene v programih, ki so bili prenašani?

2. V primeru pritrdilnega odgovora, ali je družba, ki oddaja prva, upravičena zneske, ki jih je plačala njena odvisna družba, odbiti od nadomestila, ki se od nje zahteva za vse ugotovljeno oddajanje na nacionalnem ozemlju?“

24. Med postopkom pri Sodišču so pripombe predložile družbe Lagardère, CERT, SPRE in GVL, francoska in nemška vlada ter Komisija.

25. Isti subjekti so se udeležili obravnave 2. marca 2005.

IV – Presoja

Prvo vprašanje

26. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem sprašuje, ali je zaradi dejstva, da del javnosti sprejema radijske programe iz države članice prek signala, ki je najprej poslan proti satelitu in nato proti zemeljskemu oddajniku v drugi državi članici, ta pa oddaja programe nazaj proti prvi državi, pri plačilu fonogramov njihovim izvajalcem in proizvajalcem treba upoštevati tudi pravo druge države članice za tisti del oddaj, ki se prenašajo z njenega ozemlja.

27. Kot poudarjata Komisija in družba GVL, je odgovor na to vprašanje odvisen od opredelitve zadevnega oddajanja. Če se namreč ugotovi, da gre pri tem oddajanju za „priobčitev javnosti po satelitu“ v smislu Direktive 93/83, bi na podlagi člena 1(2)(b) te direktive moralo nadomestilo, ki pripada izvajalcem in proizvajalcem uporabljenih fonogramov, urejati izključno pravo države, iz katere se signal oddaja, in sicer v obravnavanem primeru francosko pravo. V nasprotnem primeru zagotovo ne bi šlo za področje uporabe Direktive 93/83 in zato ne bi bila onemogočena uporaba nemškega prava za nadomestilo za uporabo fonogramov, ki se oddajajo z oddajnika v Felsbergu.

28. Seveda pa lahko to, da v obravnavanem primeru Direktive ni mogoče uporabiti, izhaja tudi iz odgovora na drugo vprašanje, povezano s prvim in v razmerju do njega na neki način predhodno, o katerem so stranke tudi razpravljale med samim postopkom. Ker se Direktiva dejansko ne nanaša na vse vrste

satelitov, temveč le na tiste, ki izpolnjujejo določene pogoje, se lahko vprašamo, ali je obravnavani satelit res „satelit" v smislu zadevne direktive. Če ni, je to še tehtnejši razlog, da Direktive v obravnavanem primeru ni mogoče uporabiti.

29. Nato naj spomnim, da so na podlagi člena 1(1) te direktive „sateliti" le tisti, ki delujejo „na frekvencah, ki so po pravu o telekomunikacijah rezervirane": (i) „za oddajanje signalov za javni sprejem" ali (ii) „za zaprto komunikacijo od točke do točke. V drugem primeru pa morajo biti okoliščine, v katerih se odvija posamični sprejem signalov, primerljive z okoliščinami prvega primera."

30. V tem primeru je iz odgovorov na posebna vprašanja, ki jih je postavilo Sodišče, razvidno, da signala, ki se iz satelita oddaja proti oddajniku v Felsbergu, javnost ne more sprejemati neposredno. Nedvomno je torej, da prva predpostavka iz člena 1(1) te direktive ni izpolnjena.

31. Težje je ugotoviti, ali je izpolnjena druga predpostavka, predvsem zato, ker ni jasno, kaj naj bi bile „primerljive okoliščine". Brez dvoma ta izraz pomeni, da prenos programov javnosti poteka po satelitu; vendar konkretno preverjanje te okoliščine pripelje stranke do popolnoma nasprotnih ugotovitev.

32. Francoska vlada ter družbi Lagardère in SPRE menijo, da je v zadevnem primeru ta okoliščina izpolnjena, saj javnost prek zemeljskega oddajnika, ki oddaja signal, ki je bil poslan s satelita, vendar lahko sprejema programe. Nemška vlada in družba GVL pa sta trdili nasprotno, saj po njunem mnenju, ker javnost lahko sprejema oddaje le prek signala, ki ni bil poslan po satelitu, okoliščine niso „primerljive"; zato naj Direktive ne bi bilo mogoče uporabljati. Komisija, ki mnenja ni predložila v pisni obliki, je na obravnavi pravzaprav podprla zadnjo trditev.

33. Pri presoji, ali gre v obravnavanem primeru za „satelit" v smislu Direktive, se bo treba osredotočiti na posledice dejstva, da javnost lahko sprejema signal samo, če se ta prenaša po elektromagnetnih valovih.

34. Vendar pa je odgovor na to vprašanje odločilnega pomena tudi pri razrešitvi

dvoma, navedenega zgoraj (točka 27), glede opredelitve oddajanja, ki se v zadevnem primeru obravnava kot „priobčitev javnosti po satelitu".

35. V smislu člena 1(2)(a) te direktive izraz „priobčitev" pomeni „dejanje pod nadzorom in odgovornostjo RTV-organizacije, s katerimi pošlje signale kot nosilce programa, ki so namenjeni javnemu sprejemu, v *neprekinjeno* komunikacijsko verigo, ki vodi k satelitu in nazaj na zemljo".[5] In to s pojasnilom iz štirinajste uvodne izjave Direktive, da se *običajni tehnični postopki* ne smejo obravnavati kot motnje pri verigi oddajanja.

36. Ne glede na zorni kot ostaja osrednje vprašanje te zadeve enako. V vsakem primeru je treba namreč ugotoviti, ali in kako je v okoliščinah obravnavanega primera pomembno dejstvo, da javnost lahko sprejema signal po satelitu, samo če se ta prenaša po elektromagnetnih valovih.

37. Da lahko odgovorimo na to vprašanje, je treba preučiti oba njegova vidika, in torej ugotoviti, ali v obravnavanem primeru lahko govorimo o oddajanju, prvič, ki poteka v „primerljivih okoliščinah" s tistimi, v katerih poteka prenos signalov javnosti po satelitu, in drugič, ki pomeni „priobčitev javnosti po satelitu", saj je zanjo značilna „neprekinjena komunikacijska veriga".

38. Prvič, v zvezi s prvim vidikom opozarjam predvsem na to, da Direktiva 93/83, kot izhaja iz njene šeste uvodne izjave, obravnava dva tipa satelitov: satelite za neposredni sprejem in komunikacijske satelite. Po ugotovitvi, da kljub temu da je „zasebni sprejem dandanes mogoč in cenovno dostopen pri obeh tipih satelitov", v državah članicah prihaja do „razlik v obravnavanju avtorskih pravic" med priobčitvijo javnosti prek enega ali drugega tipa satelita,[6] je v direktivi navedeno, da je njen namen poenotiti predpise, ki naj se uporabljajo ne glede na to, kateri od obeh tipov satelita se uporablja.[7]

39. Po mojem mnenju je treba prav ob upoštevanju tega uvodnega pojasnila razumeti primera, navedena v odstavku 29. V preteklosti so le sateliti za neposredno oddajanje prenašali signale, ki jih je javnost lahko sprejemala na frekvencah, rezerviranih za javni sprejem. Komunikacijski sateliti pa so uporabljali (in še vedno uporabljajo) frekvence, ki niso rezervirane za javni

5 — Moj poudarek.

6 — Trinajsta uvodna izjava.

7 — Šesta uvodna izjava.

sprejem. Kljub vsemu pa je zaradi tehnološkega razvoja v zadnjem času mogoče na teh frekvencah prenašati močnejše signale kot v preteklosti, tako da že amaterske satelitske antene, ki so cenovno dostopne, omogočajo tak sprejem po satelitu. Iz tega izhaja, da javnost lahko sprejema oddaje neposredno po satelitu, čeprav uporabljene frekvence niso rezervirane za javni sprejem.

40. Zdi pa se mi, da se zadnji stavek člena 1(1) Direktive nanaša ravno na te in samo na te „primerljive okoliščine". V zadevnem primeru pa satelit ne oddaja v takih okoliščinah, ki bi omogočale individualni sprejem poslanega signala, ne glede na uporabljene frekvence; nasprotno, za to, da signal doseže javnost, je v vsakem primeru potreben njegov prenos po elektromagnetnih valovih.

41. Zato menim, tako kot nemška vlada, Komisija in družba GVL, da v zadevnem primeru okoliščine niso „primerljive" ter da torej ni mogoče govoriti o „satelitu" v smislu Direktive.

42. Drugič, v zvezi z drugim vidikom menim enako, tako kot nemška vlada, Komisija in družba GVL, da v zadevnem primeru tudi ne gre za „priobčitev javnosti po satelitu", saj komunikacijska veriga nikakor ni neprekinjena, kot se zahteva v Direktivi.

43. V pravkar opisanih okoliščinah javnost dejansko ne sprejema signala neposredno prek satelita z ustrezno satelitsko anteno; temveč ga sprejema z navadno anteno, tako kot je bil pretvorjen in oddajan iz oddajnikov v Franciji in Nemčiji, po FM oziroma po DV.

44. Poleg tega, kot je na obravnavi poudarila družba GVL, je vloga, ki jo ima satelit pri obravnavanem primeru, le nadomestitev prej obstoječega zemeljskega digitalnega avdioomrežja, ki je že od začetka delovanja družbe Europe 1 omogočalo prenos signalov iz pariških studiev proti oddajniku v Felsbergu, ki se še naprej uporablja, kadar satelit ne deluje (glej zgoraj, odstavki od 13 do 15). Posodobitev, ki je bila opravljena pri prehodu na satelitski sistem, se torej nanaša samo na način napajanja oddajnika, brez kakršnih koli

sprememb z vidika javnosti, ki sprejema signal iz Felsberga. Ker tam postavljeni oddajnik še naprej oddaja po DV – kot v preteklosti, ko je signal prejemal po kablu in ne po satelitu –, poslušalcem ni bilo treba spreminjati naprav, ki so jih od nekdaj uporabljali za sprejemanje programov družbe Europe 1.

45. Z Direktivo 93/83 pa je bila uvedena posebna ureditev za „priobčitev javnosti po satelitu" prav zato, da bi upoštevali dejstvo, da je „zasebni sprejem [satelitskega signala] *dandanes* mogoč in cenovno dostopen",[8] kot izhaja iz šeste uvodne izjave. Iz tega sklepam, tako kot družba GVL, da se pravila za tak tip priobčitve nanašajo le na nove načine sprejemanja signala v javnosti, izvedljive zaradi razvoja tehnologije, ne pa na tiste, ki so bili na voljo že dolgo časa, kot velja za elektromagnetne valove.

46. Prav tako se mi zdi, da ne moremo obiti ovire, ki jo pomeni prekinitev komunikacijske verige, s prikazovanjem širšega pomena izraza „običajni tehnični postopki", kot to počnejo francoska vlada ter družbi Lagardère in SPRE.

47. Še zlasti francoska vlada je na obravnavi menila, da zaradi dejstva, da gre za prenos signala po elektromagnetnih valovih, ni izključena možnost, da bi se v zvezi s tem govorilo o „neprekinjeni komunikacijski verigi"; saj naj bi bili na področje uporabe Direktive vključeni tudi sateliti, ki niso namenjeni neposrednemu oddajanju signalov javnosti. Po mnenju te vlade bi torej zanikanje, da je zemeljski prenos od satelita do javnosti „običajen tehnični postopek", in zato nepriznavanje, da je v tem primeru vključen pojem priobčitve javnosti po satelitu, pomenilo odvzeti smisel tistemu delu člena 1(1) Direktive 93/83, ki med satelite uvršča tudi tiste, ki čeprav ne uporabljajo frekvenc, rezerviranih za javni sprejem, usmerjajo signale, katerih individualni sprejem poteka v okoliščinah, primerljivih z okoliščinami iz prvega primera.

48. Zdi pa se mi, da se s tako pripombo na koncu vrne skozi okno (pojem „neprekinjena veriga"), kar je bilo pognano skozi vrata (pojem „primerljive okoliščine"). V vsakem primeru moram replicirati, da s sprejetjem izraza „običajni tehnični postopki", ki pokriva le tiste tehnične prilagoditve signala, ki ne spreminjajo satelitske narave njegovega oddajanja,[9] po mojem mnenju in tudi po

8 — Moj poudarek.

9 — Kot na primer pri postopkih, ki omogočajo, da se signal prenaša iz studiev proti satelitu (kot je uporaba kabla od studiev do oddajne postaje proti satelitu) in da ga del javnosti sprejme v trenutku, ko se vrača na zemljo (kot pri priklopu na satelitsko anteno in pri položitvi kablov do hiše).

mnenju Komisije Direktiva s tem nikakor ne bo izgubila smisla. Nasprotno, zdi se mi, da bi tako ponudili doslednejšo razlago izrazov „satelit" in „priobčitev javnosti po satelitu".

49. Kot sem poudaril že zgoraj, če poslušalci ne morejo sprejemati neposrednega satelitskega signala, ne moremo reči, da njegov posamični sprejem poteka v „primerljivih okoliščinah" s tistimi, pri katerih javnost sprejema signal neposredno, iz česar sledi, da tu ne moremo govoriti o „satelitu" v smislu Direktive (glej zgoraj točke od 39 do 41).

50. Prav tako nujnega prehoda satelitskega signala na elektromagnetne valove, preden ga javnost lahko sprejme, ne moremo imenovati „običajen tehnični postopek", iz česar sledi, da v našem primeru ni nikakršne „nepreki-njene verige" in torej nikakršne priobčitve javnosti po satelitu.

51. Zato menim, da iz vsega navedenega sledi, da oddajanje, ki je predmet tega postopka, ni zajeto v pojmu „priobčitev javnosti po satelitu" v smislu Direktive 93/83.

52. Kot pa sem že večkrat povedal, za nadomestilo, ki pripada izvajalcem in proizvajalcem fonogramov, v smislu Direktive le v primeru take priobčitve velja samo pravo države, iz katere se oddaja signal. Iz tega sledi, da v obravnavanem primeru ne bo mogoče uporabiti tega predpisa.

53. Za konec bi dodal, da se mi zdi tak sklep dodatno podprt s sistematično razlago Direktive 93/83.

54. V delu, ki govori o kabelski retransmisiji programov javnosti z začetnim oddajanjem iz drugih držav članic po satelitu, Direktiva sploh ne nalaga izključne uporabe prava države, iz katere se oddaja signal, kar pa velja za „priobčitev javnosti po satelitu". Nasprotno, v smislu člena 8(1) države članice, na območju katerih se taka retransmisija odvija, zagotovijo „upoštevanje avtorske in sorodnih pravic" očitno z uporabo svojih predpisov za to področje, ne pa predpisov države, iz katere poteka prvo oddajanje signala (po satelitu).

55. Če ne velja pravilo, da se uporablja samo pravo države, iz katere se oddaja satelitski

signal, ko del javnosti sprejema programe prek kabelske retransmisije, ni nobenega razloga, kot opozarja Komisija, da ista rešitev ne bi veljala tudi, kadar prenašanje ne poteka po kablu, ampak kot v obravnavanem primeru po elektromagnetnih valovih.

56. Na podlagi vsega povedanega zato predlagam, da odgovorimo na prvo vprašanje Cour de cassation tako, da v primerih, ko del javnosti sprejema radiodifuzne programe iz neke države članice prek signala, ki je najprej poslan satelitu, od tega pa k zemeljskemu oddajniku, ki je na ozemlju druge države članice in navedene programe po DV razširja proti prvi državi, ne gre za „priobčitev javnosti po satelitu" v smislu Direktive 93/83, tako da pravo Skupnosti ni ovira, da ne bi za fonograme, ki se razširjajo iz države članice, v kateri je zemeljski oddajnik, določili enkratnega in pravičnega nadomestila v korist izvajalcem in proizvajalcem fonogramov, ki ga predpisuje Direktiva 92/100, na podlagi prava navedene države.

Drugo vprašanje

57. Pri pritrdilnem odgovoru na prvo vprašanje predložitveno sodišče postavlja še drugo vprašanje. Predvsem sprašuje, ali je družba, ki izvorni signal oddaja iz neke države, upravičena, da zneske, ki jih je plačala njena odvisna družba v državi članici, v kateri je oddajnik, odbije od nadomestila, ki se od nje zahteva za vse opravljeno oddajanje na nacionalnem ozemlju, čeprav je bil pri oddajanju signala proti prvi državi članici mogoč sprejem tudi na območjih v drugi državi članici, ki mejijo na oddajnik.

58. Po mnenju nemške vlade v pravu Skupnosti ni takih predpisov, katerih razlaga bi omogočila odgovor na zastavljeno vprašanje. Enakega mnenja je tudi družba GVL, ki meni, da če v obravnavanem primeru ni mogoče uporabiti Direktive 93/83, tudi Direktive 92/100 ni mogoče uporabiti.

59. Francoska vlada in družba SPRE pa menita, da se ni treba izreči o tem vprašanju glede na odgovor na prvo vprašanje, da ni mogoče zahtevati nikakršnega plačila v Nemčiji. Podredno pa družba SPRE vseeno meni, da iz direktiv 93/83 in 92/100 ni mogoče sklepati o nobenem odbitnem mehanizmu; v vsakem primeru in nadalje podredno pa meni, da bi morali v Nemčiji dovoliti odbitek za znesek, ki je bil plačan v Franciji.

60. Končno, Komisija in družba Lagardère menita, da dvojno plačilo ne bi bilo skladno s členom 8(2) Direktive 92/100, ki predpisuje,

da je uporabnik fonograma za kakršno koli priobčitev javnosti dolžan zadevnim izvajalcem in proizvajalcem plačati „enkratno pravično" nadomestilo. Po mnenju družbe Lagardère iz tega sledi, da bi bilo dopustno, da se v Franciji odbije znesek, ki je bil plačan v Nemčiji. Ravno nasproten pa je sklep Komisije, po mnenju katere bi morali v Nemčiji odbiti znesek, ki je bil plačan v Franciji. S stališča Komisije pa bi se morala taka rešitev uporabiti samo podredno; po njenem mnenju bi se, zaradi premajhne usklajenosti na tem področju, Sodišče moralo omejiti na določitev celotnega zneska iz naslova enkratnega pravičnega nadomestila, ki ne bi smel preseči ravni, ki še omogoča radiodifuzno oddajanje fonogramov pod razumnimi pogoji ter ki upošteva dejanski in potencialni obseg javnosti, ne da bi bila potrebna neposredna uvedba odbitnega mehanizma.

61. Rad bi predvsem spomnil na to, da se z Direktivo 92/100, čeprav so bili z njo usklajeni nekateri vidiki različnih ureditev v državah članicah, ni spremenila prevladujoča vloga, ki jo ima načelo teritorialnosti na področju avtorske in sorodnih pravic, načelo, ki je sicer priznano tudi v mednarodnih predpisih, veljavnih na tem področju.[10]

10 — Glej člen 11a Konvencije za varstvo književnih in umetniških del, sklenjene v Bernu 9. septembra 1886 (nazadnje spremenjena s Pariškim aktom z dne 24. julija 1971), v kateri je zapisano, da „je državam Unije[, ustanovljene s to Konvencijo,] prepuščeno, da določijo v svojih zakonih pogoje za izvrševanje [omenjenih] pravic, vendar morajo biti ti pogoji strogo omejeni na države, ki jih predpišejo."

62. Pravo Skupnosti poleg tega pristojnim organom obeh držav članic omogoča, da skladno z nacionalnimi predpisi zahtevajo plačilo nadomestila, ki pripada izvajalcem in proizvajalcem, za fonograme, ki jih razširjajo javnosti s svojega ozemlja.

63. Kot smo lahko videli malo prej, pa člen 8(2) Direktive predpisuje, da mora biti izvajalcem izplačano „enkratno pravično" nadomestilo. Iz tega lahko sklepamo, kot Komisija in družba Lagardère, da morajo pri določitvi nadomestila, ki pripada izvajalcem in proizvajalcem fonogramov, prej navedeni nacionalni organi v skladu z nacionalno zakonodajo upoštevati navedene zakonske zahteve za nadomestila.

64. Treba je torej preveriti, ali in koliko so te zahteve pomembne v zadevnem primeru, saj iz njihove analize lahko povzamemo koristne ugotovitve za primer, kakršen je obravnavani, ko je treba nadomestilo določiti na podlagi fonogramov, ki spadajo, če se tako izrazimo, v pristojnost več nacionalnih organov.

65. Zdi se mi, da je v členu 8(2) nadomestilo opredeljeno na splošno, ne pa v povezavi s

posamezno državo članico. Menim torej, da se obravnavane zahteve lahko upoštevajo tudi za opredelitev nadomestila v tem primeru.

66. Zato bom nadaljeval njihovo analizo v tem smislu, s takojšnjim pojasnilom, da razprava zadeva le eno zahtevo, in sicer „pravično" nadomestilo. Zdi se mi očitno, da zahteva enkratnosti v tem primeru ne more posebej koristiti, če jo razumemo preprosto kot nadomestilo, ki ga plačajo uporabniki fonogramov in pri katerem se celovito upoštevajo pravice različnih subjektov, udeleženih v zadevi (izvajalcev in proizvajalcev), ne da bi bilo vsaj posredno mogoče razumeti, da je treba plačilo izvršiti le v eni državi članici. Samo tak pomen te zahteve je namreč v skladu z duhom obravnavane določbe, ki predpisuje, „da se to nadomestilo razdeli med zadevne izvajalce in proizvajalce fonogramov. Države članice lahko, če ni dogovora med [temi subjekti], določijo pogoje glede medsebojne delitve nadomestila."

67. Po vsem povedanem poglejmo, ali je mogoče z analizo zahteve pravičnosti nadomestila odgovoriti na zastavljeno vprašanje.

68. V zvezi s tem naj najprej opozorim, kot sem navedel že v sklepnih predlogih v zadevi SENA[11] in kot je v sodbi potrdilo Sodišče, da je pojem „pravično nadomestilo" pojem Skupnosti, ki je uporabljen v Direktivi brez kakršne koli neposredne ali posredne napotitve na nacionalne zakonodaje glede njegove razlage. V takih primerih je treba pojem znotraj Skupnosti „samostojno in enotno razlagati in pri tem upoštevati okoliščine določbe in namen predpisa".[12]

69. Za obravnavani pojem pa v Direktivi ne le ni natančne opredelitve, ampak o njem ni niti neposrednih ali posrednih navedb. Lahko torej sklepamo, da želi pustiti večjo stopnjo svobode pri oblikovanju nacionalnih zakonodaj, verjetno zaradi prepričanja, da globlje usklajevanje na tem področju ni potrebno ali primerno.[13] Državam članicam in nacionalnim sodiščem je torej prepuščeno, da dolo-

11 — Sklepni predlogi z dne 26. septembra 2002 v zadevi C-245/00, v kateri je bila izdana sodba z dne 6. februarja 2003 (Recueil, str. I-1251).

12 — Glej zgoraj navedeno sodbo SENA, točka 23, in moje sklepne predloge v tej zadevi, točka 32.

13 — Zgoraj navedeni sklepni predlogi SENA, točki 34 in 37.

čijo najprimernejša merila za zagotovitev upoštevanja tega pojma Skupnosti.

70. Svoboda, ki jim je pri tem priznana, pa ni neomejena, temveč jo je treba vedno izvajati v skladu z načeli Skupnosti in torej pod nadzorom institucij Skupnosti, predvsem Sodišča, z upoštevanjem pogojev in omejitev, ki izhajajo iz direktive ter, splošneje, iz načel in sistema Pogodbe.[14]

71. Predvsem, kot je Sodišče to opredelilo v zadevi SENA, da „nadomestilo ni povračilo za uporabo komercialnega fonograma [...], ali je pravično, pa je treba oceniti glede na vrednost te uporabe v gospodarskem prometu“.[15] Poleg tega morajo biti načini uporabe Direktive, ki jih izberejo države članice „tak[i], da omogočajo ustrezno ravnovesje med interesi izvajalcev in proizvajalcev fonogramov, da prejmejo nadomestilo iz naslova radiodifuznega oddajanja določenega fonograma, in interesom tretjih, da lahko ta fonogram radiodifuzno oddajajo *pod razumnimi pogoji*“.[16]

14 — Glej zgoraj navedene sklepne predloge, točki 38 in 40, ter sodbo SENA, točka 38.

15 — Zgoraj navedena sodba SENA, točka 37.

16 — Zgoraj navedena sodba SENA, točka 46 (moj poudarek).

72. Zdi se mi, da mora biti v okoliščinah obravnavanega primera, v katerih se uporabljata zakonodaji dveh držav članic, ne da bi bile na podlagi prava Skupnosti zagotovljene oblike usklajevanja med njima, zato da se izogne dvojnemu zaračunavanju, „pravičnost“ nadomestila zagotovljena tudi glede na to, in torej z zagotovilom, da podjetje za oddajanje fonograma ne plača skupaj višjega zneska od tržne vrednosti uporabe samega fonograma.

73. Čeprav morajo zadevne države članice določiti predpise za uporabo v okoliščinah, ki so tu obravnavane, pa bodo morale tudi zagotoviti, da višina skupnega zneska, plačanega za „pravično“ nadomestilo, ne preseže realne tržne vrednosti uporabe fonograma na nacionalnih ozemljih ter predvsem, kot v obravnavanem primeru, da sta pri tem upoštevana dejanski in potencialni obseg javnosti v vsaki od obeh držav.

74. Uporaba takega merila bi lahko pomenila tudi, da lahko vsaka država članica, kjer je potrebno, zahteva le plačilo za oddajanje fonograma na svojem ozemlju. Ker pa Direktiva ne posega v določitev razdelitvenih

mehanizmov, menim, da omenjena posledica ne more nastopiti samodejno, temveč lahko morebiti izhaja iz zgoraj navedene načelne presoje.

75. Na podlagi vsega povedanega predlagam, naj se na drugo vprašanje odgovori tako, da je, kadar se za oddajanje fonograma uporabljata ustrezni zakonodaji dveh držav članic, nadomestilo, ki pripada izvajalcem in proizvajalcem fonogramov, „pravično" v smislu člena 8(2) Direktive 92/100, če se pri njegovem skupnem znesku upošteva realna tržna vrednost uporabe fonograma v zadevnih državah članicah, ter predvsem, če se upošteva obseg dejanske in potencialne javnosti v obeh državah.

V – Predlog

76. Glede na zgoraj navedene ugotovitve Sodišču predlagam naslednje odgovore na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je zastavilo francosko Cour de cassation:

1. Ker v primerih, ko del javnosti sprejema radiodifuzne programe iz neke države članice prek signala, ki je najprej poslan satelitu, od tega pa k zemeljskemu

oddajniku, ki je na ozemlju druge države članice in navedene programe po dolgih valovih razširja proti prvi državi, ne gre za „priobčitev javnosti po satelitu“ v smislu Direktive Sveta 93/83/EGS z dne 27. septembra 1993 o uskladitvi določenih pravil o avtorski in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo, pravo Skupnosti ni ovira, da ne bi za fonograme, ki se razširjajo iz države članice, v kateri je zemeljski oddajnik, določili enkratnega pravičnega nadomestila v korist izvajalcem in proizvajalcem uporabljenih fonogramov, ki ga predpisuje Direktiva Sveta 92/100/EGS z dne 19. novembra 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski, na področju intelektualne lastnine, na podlagi prava navedene države.

2. Kadar se za oddajanje fonograma uporabljata upoštevni zakonodaji dveh držav članic, je nadomestilo, ki pripada izvajalcem in proizvajalcem fonogramov, „pravično“ v smislu člena 8(2) zgoraj navedene Direktive Sveta 92/100/EGS z dne 19. novembra 1992, če se pri njegovem skupnem znesku upošteva realna tržna vrednost uporabe fonograma v zadevnih državah članicah, ter predvsem, če se upoštevata obsega dejanske in potencialne javnosti v obeh državah.